

Kirjaston vuosi 2022

Perustoimintaa

Korona ei enää vaikuttanut perustoimintaan, ovet saatiin pidettyä auki ja asiakastilat käytössä. Lainausräjähdys on kasvanut, kokonaislainaus oli 142 879 (vuonna 2021 luku oli 131 719). Edelleen ollaan jonkin verran jäljessä aikaa ennen koronaa; viimeisenä normaalina vuotena 2019 lainoja oli 159 759.

Kävijämäärä on kasvanut voimakkaasti, tähän yhtenä syynä on paitsi rajoitusten poissaolo myös lokakuussa avattu omatoimikirjasto. Yhteensä kävijöitä oli 61 844, joista pääkirjastossa palveluaikana 59 551 ja omatoimiaikana 1 328, Eräjärvellä palveluaikana 965. Eräjärvellä omatoimikirjasto on käytössä koulun aukioloaikoina eikä siellä pystytä seuraamaan omatoimikäyttäjien määrää. Vuonna 2021 kävijöitä oli 40 850, vuoden 2020 lukema oli 50 060.

Vuonna 2022 lainoja oli keskimäärin 2,31 per kävijä, vuonna 2021 luku oli 3,22.

Toimintakulut / Asukasluku ovat Orivedellä 44,36 €.

Pääkirjasto oli auki 2 210 tuntia niin että paikalla oli henkilökuntaa. Omatoimikirjasto ehti olla toiminnassa osan vuotta, se oli auki 255 tuntia.

Eräjärven kirjasto oli auki 343 tuntia niin, että paikalla oli henkilökuntaa (vuonna 2021 aukiolotunteja oli 357). Omatoimiaukioloa oli koulun aukioloaikana ma-ke ja pe klo 8.30–13.30 sekä torstaisin klo 8.30–12, yhteensä 861 tuntia. Omatoimiajan kävijämäärät eivät ole tiedossa.

Lasten- ja nuortenosasto

Vuonna 2022 lasten- ja nuortenosasto pääsi toimimaan normaalisti. Seiskaluokkalaisille pidettiin syksyllä tiedonhaun opetus koululla, lisäksi yläkoulun ja lukion luokat kävivät kirjastossa lainaamassa. Heille oli monesti valmiiksi kerättyjä kirjakärryjä lainaamista helpottamaan. Kirjakärryjä varten opettajat antavat teeman, joka toisinaan on hyvinkin laaja, esimerkiksi ”kieli, kulttuuri ja vuorovaikutus”. On kuitenkin muistettava, että vaikka luokka tulisi lainaamaan kirjakärrystä, kaikki eivät löydä siitä mielestään. Tarvitaan siis kirjaston henkilökuntaa auttamaan sopivien kirjojen etsinnässä. Usein on lisäksi kadonneita kirjastokortteja, unohtuneita PIN-koodeja ynnä muuta, minkä vuoksi niin sanottu omatoiminen vierailu vaatii kuitenkin vähintään yhden henkilön työpanoksen, usein kahden (toinen työntekijä on hyllyjen välissä, toinen lainaustiskissä). Lisäksi tapahtumatilastoissa näkyy vain luokan kanssa suoraan käytetty aika, ei sitä mikä on käytetty kirjakärryjen keräämiseen.

Syksyllä 2021 alkanut suunnitelmallinen alakouluysteistyö jatkui. Kevätlukukaudella tammi-helmikuussa nelosluokat kutsuttiin tiedonhaun opetukseen ja maaliskuussa kuutosluokat kirjavinkkaukseen. Elo-syyskuussa esikoululaiset tulivat kirjastokäynnille, jossa heille luettiin satu ja esiteltiin kirjastoa. Lokamarraskuussa ekaluokkalaiset kutsuttiin kirjaston esittelyyn; heidän kanssaan käytiin tarkemmin läpi esimerkiksi automaattilla lainaamista ja palauttamista. Eskareiden kirjastovierailut hoiti Ilkka Kaita-aho, koululuokkien Mia Moilanen. Keväällä lähes kaikki kutsutut luokat kävivät kirjastossa, syksyllä kaikki.

Kirjastolla pidettiin avoimia satutunteja 13 kappaletta, osallistujia oli 372. Päivähoidon yksiköissä pidettiin 10 satutuntia, niissä oli 175 osallistujaa.

Kirjastonkäytön tai tiedonhaun opetusta sekä kirjaston esittelyä pidettiin eskareille ja alakoululaisille. Sen lisäksi yläkoululaisia avustettiin lähdemateriaalin löytämisessä. Näitä oli 31 kertaa, osallistujia oli 569. Lisäksi on kerätty tarpeen mukaan kirjakärryjä, joista luokat ovat käyneet itsenäisesti lainaamassa.

Kirjavinkkauksia oli alakoululaisille, yläkoululaisille ja lukiolaisille, yhteensä 23 kappaletta. Osallistujia oli 428.

Lukukoirat Vickan, Molly ja Sintti kävivät pääkirjastossa 16 kertaa, osallistujia oli 47. Vickan menehtyi syksyllä, ja Mollyn kaveriksi kuunteluvuoroja jakamaan tuli Sintti.

Lasten- ja nuortenosaston toiminta on jaettu kahden henkilön vastuulle. Varhaiskasvatus- ja esiopetusyhteistyöstä vastaa kirjastonhoitaja Ilkka Kaita-aho. Alakoulut, yläkoulut ja toinen aste ovat Mia Moilasan vastuulla. Koulujen kanssa yhteisessä Lukukaari-hankkeessa oli keväällä Henna Kaukoniemi ja syksystä alkaen Mia Moilanen.

Nuorten hengailutila KaruSelli oli auki koko vuoden ilman rajoituksia.

Aikuisille

Lukupiiri on toiminut kirjastossa jo pitkään. Vuonna 2022 se kokoontui 7 kertaa, osallistujia oli yhteensä 67. Lukupiiriä vetää Mia Moilanen.

Eräjärven kirjastossa toimii lukupiiri asiakkaiden itsensä vetämänä, he kokoontuvat kirjaston palveluajan jälkeen. Yksi kokoontuminen oli pääkirjastolla, koska lukupiiriläiset halusivat tulla tutustumaan uuteen kirjastonjohtajaan.

Kirjaston henkilökunta käy palvelutalolla pitämässä kirjapiiriä, lisäksi yhteistyötä on ollut Talviaisten senioreiden kanssa. Oriveden seudun eläkeläiset ovat käyttäneet kokoustilaa oman lukupiirinsä kokoontumisiin. Ikäihmisten palveluista vastaa Mia Moilanen. Ilkka Kaita-aho kävi esittelemässä kirjaston toimintaa näkövammaisten kerhossa ja Henna Kaukoniemi seurakunnan seniorikerhossa.

Digitaaliset palvelut

Kirjastossa on ollut jo pidempään käytössä useita digitaalisia palveluita. E-lehtipalvelut ePress ja eMagz toimivat vain kirjaston verkossa, sen sijaan PressReader on etäkäyttöinen eli lehtiä voi lukea missä vaan. Suomenkielisiä e-kirjoja ja e-äänikirjoja tarjoaa Ellibs, vieraskielisiä (pääosin englanninkielisiä) OverDrive. Konsertteja, musiikkiaiheisia dokumentteja ja tanssiesityksiä tarjoavat musiikkipalvelut Naxos ja Medici.tv. Musiikkia voi opiskella verkkokursseina Rockwayn kautta. Kirjastokinolla on elokuvia verkossa.

Kirjojen ja äänikirjojen käyttö kasvoi vuonna 2020 hurjasti: kokonaisuudessaan e-kirjalainaus kasvoi 44,5 %, suomenkielisen Ellibsin e-kirjojen lainauksen kasvu oli 32,5 %. Vuonna 2021 käyttö ei ole kasvanut eikä vähentynyt, lainauslukemat ovat lähes täsmälleen samat (3 417 -> 3 404).

Myös e-musiikissa ja e-kuvatallenteissa lainaus on vähentynyt, musiikin osalta 1 143 -> 948 ja kuvatallenteiden osalta 741 -> 436.

E-aineistoissa ei saada kuntakohtaisia tilastoja vaan kokonaismäärä, joka jaetaan kuntakohtaiseksi asukasluvun mukaan. Näin ollen Oriveden osuus on vuonna 2021 ollut 1,77 % kaikista katselu-, lainaus- ja latauskerroista.

Hankkeet

Kirjasto on mukana koulujen Lukukaari-hankkeessa, joka jatkuu lukuvuoden 2022–2023.

Omatoimikirjastohanke sai Avi-avustuksen, ja se toteutettiin. Järjestelmän toimittaja oli kilpailutettu syksyllä 2021, joten suunnittelu ja toteutus saatiin nopeasti alkuun. Omatoimikirjasto otettiin käyttöön lokakuussa.

Piki-kirjastojen yhteishankkeisiin ei lähdetty mukaan. Henkilöstötilanne on yhä haavoittuvainen, sillä kirjastoammattilaisilla - etenkin kirjastonjohtajalla ja kirjastonhoitajilla - on niin laajat työnkuvat, että hankeosallistumiseen on vaikea löytää aikaa. Lisäksi kaksi vakituista työntekijää on vajaakuntoisia, heillä on 50 %:n työaika.

Tilojen käyttö

Kirjaston neuvotteluhuone on asiakkaiden käytössä ajanvarauksella. Tilassa on ollut varauksia viikoittain.

Lukusalin takana olevia kokoelmatiloja, joissa ovat runot, näytelmät, kielikurssit, vieraskieliset kirjat sekä keitto- ja sisustuskirjat, asiakkaat käyttävät työntekoon ja opiskeluun. Ne ovat käytännössä ainoat tilat, joissa on hiljaista ja joissa on reilusti pöytätilaa.

Muu toiminta

Piki-kirjastoilla on ollut chat-palvelu käytössä syksystä 2018 alkaen. Kirjastot on jaettu erilaisiin pooleihin kuntien asukasluvun mukaan, ja chat-päivystysvuorot vaihtelevat sen mukaisesti. Oriveden vastausvuoro on joka kuudes perjantai klo 12–14, vuonna 2022 chat-päivystystä oli 7 kertaa eli 14 h, päivystäjänä Henna Kaukoniemi ja Hennan poissa ollessa Mia Moilanen. Osa tästä oli vapaaehtoista chat-päivystystä kesäajalla, jossa Orivesi oli mukana.

Mia Moilanen on mukana Pikin Lapset-työryhmässä tuottamassa sisältöä verkkokirjaston Lapset-osioon.

[Vinkit lapsille | piki.fi \(finna.fi\)](#)

[Lasten omat vinkit | Piki.fi \(finna.fi\)](#)

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa tehtiin yhteistyötä kirjastoalan opiskelijoiden Yhteisöllinen lukeminen -kurssilla. Opiskelijaryhmät tekivät harjoitustöitä, joissa he suunnittelivat lukubingoja, kirjailijavierailuita ja aineistonäyttelyitä. Yksi lukubingoista oli käytössä kesällä, ja tarkoitus on hyödyntää myös muita ideoita.

Tapahtumat

Kirjastossa järjestetään monenlaisia tapahtumia sekä omana tuotantona että yhteistyössä. Kirjastotilassa oli 21 näyttelyä, lisäksi kaupungintalon yläkerran aulan vitriineissä oli 1 näyttely. Yläkerta on mukana tilastoissa siksi, koska kirjasto hallinnoi vitriinien varauksia sekä avaimia.

Kirjailijavierailuja saatiin järjestettyä 3 kappaletta, osa yhteistyönä muiden toimijoiden kanssa. Osallistujia näihin vierailuihin oli 62.

Kirjasto tarjosi tilan Akkanaisten kevät- ja joulukonserteille.

Suurin tapahtuma oli viikon kestänyt kokonaisuus, jossa juhlittiin 150-vuotiaasta kirjastoa. Syyskuun viimeisellä viikolla tapahtui joka päivä jotain. Pääjuhla oli perjantaina 30.9. Sairastumisen takia Orffien keikka siirtyi juhlatapahtumissa oli 243 osallistujaa.

Henkilökunta

Henkilöstön määrä vuonna 2022 oli hiukan normaalivahvuutta suurempi, kiitos siviilipalvelusmiehen ja kahden kirjastoammatillisen harjoittelijan. Siviilipalvelusmiehen palveluaika päättyi tammikuun lopulla. Toinen harjoittelijoista oli 80 %:n työajalla syyskuun loppuun asti, toinen lokakuun alkupuolelta ensin 1 päivän ja marraskuun puolivälistä eteenpäin 3 päivää viikossa.

Kirjastonjohtaja Henna Kaukoniemi vastaa kirjastotoimesta. Hän osallistuu asiakaspalveluun, hankkii aikuisten kaunokirjallisuuden ja tekee kokoelmatyötä. Hän on Piki-valmisteluryhmässä käsittelemässä Piki-ohjausryhmälle päätettäväksi ja tiedoksi meneviä asioita. Hän on myös ohjausryhmän jäsen. Osaltaan hän hoitaa kirjaston viestintää, markkinointia ja tapahtumatuotantoa. Hän on kirjaston KuHa-yhteyshenkilö. Työnkuvasta 10 % on kulttuuripalveluiden tehtäviä (keväällä 2022 Oriveden Vanhat talot ja pihat -tapahtuma, syksystä alkaen kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuurikipinä ja kaupungin taidekokoelma).

Kirjastonhoitaja Ilkka Kaita-ahon vastuualueina ovat varhaiskasvatusyhteistyö, esikoulu yhteistyö, musiikkiosasto, Eräjärven sivukirjasto, av-aineiston saapumiskäsittely sekä aikuisten osaston tietokirjallisuuden hankinta ja kokoelmatyö. Hän hankkii myös pelit, sekä konsoli- että lautapelit. Lisäksi hän vastaa kirjaston it-laitteistosta, toimii laskujen käsittelijänä sekä tuottaa sisältöä kirjaston someen. Osaltaan hän hoitaa kirjaston viestintää ja tapahtumatuotantoa. Hän on myös vapaaehtoistoiminnan (satutunnit, lukukoirat, Mukanetin digiopastajat) yhteyshenkilö.

Kirjastonhoitaja Mia Moilasan vastuulla ovat koulu yhteistyö, lasten- ja nuortenosaston aineistohankinnat ja kokoelmatyö. Hän vastaa lukupiiristä ja ikäihmisten palveluista. Lisäksi hän on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa yhteistyötahojen kanssa järjestettäviä tapahtumia. Osaltaan hän hoitaa kirjaston viestintää ja tapahtumatuotantoa.

Kirjastovirkailija Kitta Sarkasen vastuualueena ovat kirjankorjaus sekä aikuisten tietokirjallisuuden saapumiskäsittely. Vuonna 2022 hän teki 55 %:n työaika.

Kirjastovirkailija Seija Tiensivu vastaa lehdistä, kaukopalvelusta, laskutuksesta, asiakaspalvelun kassatoiminnoista ja aikuisten kaunokirjallisuuden saapumiskäsittelystä. Vuonna 2022 hän teki 50 %:n työaika.

Osa-aikaisia kirjastovirkailijoita sijaistaa Outi Oittinen.

Kaikki osallistuivat kirjaston asiakaspalveluun, myös siviilipalvelusmies ja kirjastoharjoittelijat.

Kirjastossa oli yksi työkokeilija kuntouttavan työtoiminnan kautta, hänen työaikansa oli 3 pv / vko, 6 h / pv.

Kesätyöntekijöinä oli kaksi lukiolaista, toinen oli kesäkuussa kolme viikkoa ja toinen heinäkuussa samoin kolme viikkoa. Kesätyöntekijät tekivät avustavia tehtäviä kuten hyllytystä, aineiston tarkistamista ja muovitusta.

Muuta

Sairaslomat ovat pääosin olleet lyhyitä, maksimissaan viikon pituisia poissaoloja. Yksi pidempi poissaolo oli. Sairaslomiin on ollut sijainen, samoin vuosilomia paikkaamaan oli palkattu sijaisia. Omatoimikirjasto on ollut hätävarana sairastapauksissa; on voitu päättää palveluaika esim. klo 16 ja aikaistaa omatoimiaika alkamaan siitä. On kuitenkin tärkeää pitää mielessä, että omatoimikirjaston tarkoitus on lisätä aukioloaikoja, ei supistaa palvelua.

Kirjastoon tulee toisinaan avoimia työhakemuksia, mutta samat henkilöt hakevat useampiin tai jopa kaikkiin Pirkanmaan kirjastoihin. Eli usein on se tilanne, että kun Orivedellä olisi avun tarve, ketään ei ole juuri silloin vapaana.

Henkilökuntaa on työllistänyt paljon yleinen infopisteenä oleminen. Kaupungintalon aula on vain osa Kelan lomakkeista, joten puuttuvia tullaan kysymään kirjastosta. Samoin kirjasto on osoite, jonne tullaan kun Nopa-aikataulut tai kauneimman jouluikkunan äänestyslomakkeet, kynät ynnä muut ovat aulasta loppuneet, lisäksi kysytään lähintä postilaatikkoa, minne voi jättää vesimittarin lukemalapun, missä on te-toimisto, missä on valtuustosali ja niin edelleen. Kirjasto on myös postitoimisto, jonne kaupungintalon henkilökunta jättää luottamushenkilöille ja kuntalaisille meneviä kirjeitä ja kokoustilojen avaimia. Lisäksi etsimme yritysten yhteystietoja, sillä monella soittajalla on sellainen kännykkäliittymä, ettei sillä voi soittaa numerotiedustelun palvelunumeroihin. Silloin soitetaan kirjastoon.

Päivittäin annetaan neuvontaa digiasioissa, pääsääntöisesti tietokoneen käytössä mutta jonkin verran myös mobiililaitteiden. Paljon työaika kuluu sen opastamiseen, miten pääsee jollekin nettisivulle ja miten tulostetaan. Myös kopioinnissa avustetaan päivittäin, skannauksessa silloin tällöin.

Vuonna 2017 tehty kirja-aineiston kilpailutus oli Markkinaoikeudessa, ja vuosien odottelun jälkeen päästiin eroon väliaikaisesta hankintasopimuksesta. Uusi hankintaportaali otettiin käyttöön syyskuun alussa. Portaalin kanssa oli aluksi suuria käynnistymisvaikeuksia, käytännössä hankintoja päästiin tekemään lokakuun alussa.

Pääkirjasto avoinna

Talviaika 1.9.–30.4. ma - to 10–19, pe 10–17, la 10–14

Kesäaika 1.5.–31.8. ma-to 10–18, pe 10–17

Omatoimikirjasto on auki arkisin klo 21 saakka, lauantaisin klo 14–18 ja sunnuntaisin klo 10–18. Arkipyhinä on sunnuntain omatoimiaika. Jouluaattona ja joulupäivänä ei ollut omatoimiaikaa, muina pyhinä oli.

Eräjärven sivukirjasto on auki torstaisin klo 12–19. Arkipyhän osuessa torstaille kirjasto on auki tiistaina. Omatoimikäyttö mahdollista koulun aukiolopäivinä klo 8.30–13.30.